

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק ראשון: תחייתה של יהדות מרוקו

יהודי מרוקו

גם בספרד הטילו המוואחידון את חיתתם על שארית ישראל, וידועה היא קינתו של רבי אברהם אבן עזרא, על חורבן הקהילות בספרד ובמרוקו "אהה ירד על ספרד":

והוי אקרא / כמצרה / על קהלת סגלמאסה,
ועיר גאונים / ונבונים / מאורם חשך כסה;
ושח עמוד / והתלמוד / והבניה נהרסה,
והמשנה / לשניה / ברגלים נרמסה;
ועיר מלוכה / והנבוכה / מראס המיחסה,
עלי יקרים / מדקרים / עין אויב לא חסה;
אזה אפס / קהל פאס / יום נתנו למשסה,
ואי חסן / קהל תלמסן / והדרתה נמסה;
וקול ארים / בתמרורים / עלי סכתה ומכנאסה,
וסות אקריעה / עלי דרעה / אשר לפנים נתפסה.

אבל עם הזמן החלה גם השושלת הזו לאבד מכוחה ומהשפעתה. תחילה איבדה את שליטתה בספרד לטובת השליטים הנוצריים, ולאחר מכן בתהליך התפוררות ממושך קרסה מול הכח החדש שעלה בשמי מרוקו: בני מרי.

מלכות חדשה - אור בקצה המנהרה

בראשית האלף הששי, עם הרצחו של השליט האלמוואחיד האחרון, עלתה לשלטון שושלת מלוכה חדשה, היא שושלת המלכים משבט בני מרין שעלתה לגדולה ושנות מלכותה נמשכו למעלה משלוש מאות שנה. עם עלותה למלוכה היו הקהילות היהודיות במרוקו חרבות, מדולדלות וריקניות עד כדי כך שגם בקושי נותרו רשימות בכתובים מאותן השנים והשנים שלאחריהן, רק זעיר פה זעיר שם. אבל הרושם העולה מהעדויות שנותרו בכתובים הוא, כי אחרי שנות האימה של הרדיפה, ההתנכלות וההרס שעברו היהודים תחת שלטון האל-מוואחידון, היה מצבם תחת שלטון המרינים בבחינה של יציאה מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה וזוטא.

כך למשל כאשר בשנת ה"א ל"ו, בימי אבו יוסף יעקוב אבן עבדלחק, המלך השני לבני מרין, קמו גויי הארץ בעיר פאס וזממו להשחית ולכלות את יהודי העיר, ואף החלו לבצע את זממם והרגו ארבעה עשר יהודים, משאך הגיעו הדברים לאזני המלך, התייצב בכל עוז כנגד הפורעים וכלם אותם.

במקביל החלו גם חיי הרוח היהודיים להתרומם, ומצבן של הקהילות הלך והשתפר. מחיי יהודי מרוקו בימים ההם נותרו בידנינו שמות רבנים ותלמידי חכמים שהתכתבו ושאלו תורה מפי גאון הדור, רבינו שלמה בן אדרת ז"ע, הרשב"א. עליהם נמנו רבי דוד בן זכרי מהעיר פאס, רבי יצחק בן מאיימון בן אלחנן בתאזא רבי יהודה גיאן ממרוויקוש. רבי יצחק עמאר מסווא ועוד.

מהמאה השניה לאלף השני נודע לנו גם על ספרים שחיברו חכמי מרוקו: הגה"ק רבי ניסים בן מלכה הישיש, מתושבי פאס, היה מקובל גדול וחיבר את ספר הקבלה "צניף מלוכה", ובנו הגה"ק רבי יהודה בן מלכה חיבר פירוש על ספר יצירה ופירוש על פרקי דרבי אליעזר. שני החיבורים האלו אבדו ברבות השנים ואינם. בימיהם חי בפאס גם רבי יוסף הכהן אבן סוסאן הדיין שהיה תופס ישיבה ומרביץ תורה בפאס. על תלמידיו נמנה רבי יהודה בר רבי יוסף אלכרסאני האיציטגנין שחיבר את הספר "ארון עדות" וגם קונטרס "סימני רעשים ורעמים" ובו תחזיות על מאורעות האמורים להתרחש ולבוא על ראש התושבים, בעיקר בפאס, דונה, תאפיללת, סוס, מרקש ועוד מערי מרוקו.

ובעוד בספרד הקרובה ובפרט בקסטיליה, הלכו והתקדרו השמים על ראש היהודים שהחלו לסבול מגזרות המלכות והכמרים הנוצריים, הרי שמרוקו היותה במידה רבה אי של שקט ושלווה, לתקופת מה, ליהודיה.

פניני אור החיים

הכנסת אורחים במיטבה 'יוקח נא מעט מים'.

אברהם אבינו היה גדול במידת החסד, ומופלא בהכנסת אורחים. והנה כאן הוא אומר יוקח נא "מעט" מים. מדוע רק מעט? אומר האור החיים הקדוש: גם זה חלק מהכנסת האורחים המשובחת.

אתה מראה לאורח שלך שהוא לא מטריח אותך. רק אסדר לך רגע את החדר... אגיש לך משהו לטעום... וכל כיוצא בזה.

כשאתה מראה לו את הטיחיה, אולי אתה עושה בזה "חסי ציבור" לעצמך, אבל כשאתה ממעיט את טיחיתך בעיני האורח, אתה גורם לו נעימות ותחושה טובה.

יוקח נא 'מעט' מים.

אמר מעט ועשה הרבה...

מודה ועוזב ירוחם

'ותכחש שרה לאמור לא צחקתי כי יראה, ויאמר לא כי צחקתי'.

דבר גדול יש לנו ללמוד משיחה זו, אומר לנו האור החיים הקדוש: עבד שהוא נאמן לרבו מאוד, ובשוגג עשה דבר בלתי מתוקן, כשיבוא רבו להוכיח אותו, הרי שמרוב יראה הוא יכחיש את המעשה.

בהכחשה הוא בעצם אומר, אני ירא ממך מאוד אדוני, עשיתי כך וכך ואני לא מסוגל אפילו לומר זאת בפניך. ההכחשה עצמה - כשהיא מגיעה מתוך מורא עצום שיש לעבד הנאמן - היא עצמה ההודאה.

ותכחש שרה, ומדוע, כי יראה!

על כך השיב אברהם אבינו:

נכון שההכחשה מגיעה מתוך מורא, אך הדרך היותר נעלה ורצויה היא - להודות!

רצון ה' הוא שהאדם יתוודה ויאמר בפירוש, עשיתי כך וכך. הכוונה בהכחשה היא טובה, אבל הדרך הרצויה היא, להתוודות בדברים, חטאתי.

וכמו שאומר הנביא: 'ומודה ועוזב - ירוחם'!

הבא זכות ותנצל

'ויבואו שני המלאכים סדומה בערב'.

רק בבוקר חילצו המלאכים את לוט מסדום, ומדוע הגיעו כבר בערב?

אומר האור החיים הקדוש: לוט ניצל בזכות אברהם.

ובכל זאת היה צריך למצוא לו איזו זכות, כדי שיזכה להצלה.

אם היו מגיעים בבוקר, אולי לא היו מניחים אנשי סדום ללוט להכניסם אליו הביתה.

לכן הגיעו המלאכים בערב, כדי שיכניסם לביתו ותהיה בידו מצוות הכנסת אורחים, ואז יוכל להנצל בזכות אברהם.

ברכת הצדיק מצילה, אבל תראה גם אתה להביא זכויות.

הכל רשום

'אל תביט אחרריך'.

אדם עושה עבירה, ושוכח. הוא בטוח שזה נמחק. אף אחד כבר לא זוכר.

אומר האור החיים הקדוש דבר מרטיט: כל מה שעושה האדם רשום על פניו. הכרת פניו עונה בו על כל עוונותיו.

המלאך אומר ללוט, אל תסתובב לכיוון סדום, שם נמצאים המשחיתים, אם יראו את פניך לא תוכל להינצל מהם. אל תסתובב.

צא וראה מה קרה לאשת לוט כשהסתובבה.

תפילת הצדיק

'ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחי'.

הקדוש ברוך הוא שומע תפילת כל פה.

ובכל זאת, אין ערוך לתפילת הצדיקים. כשהצדיק מתפלל יש לזה משמעות גדולה.

וכך מטעים זאת האור החיים הקדוש בפסוק:

המשך בעמוד ג'

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

הכרת פניהם ענתה בם

של ר' מאיר מארים.
לאחר שהשתתף מספר רגעים בתנוחה זו, הנהג
בראשו לאות הסכמה והמשיך בארשת שביעות
רצון וקורת רוח: 'אכן, הגאון הצדיק!'

אהבה בלי מיצרים

ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את
יצחק ולך לך אל ארץ המדינה והעלהו שם לעלה
(בראשית כב ב).

עמד רבינו האור החיים הקדוש זיע"א על שלושת
התארים שהשמיע הבורא יתברך לאברהם אבינו
על יצחק בנו, בצוותו אותו לקחתו לעקדה: 'את
בנך, את יחידך, אשר אהבת', ופירש שהכתוב
כאן רמז לשלוש אהבות שחייבה תורה לכל איש
ישראל לאהוב את הבורא ברוך הוא, 'בכל לבבך
ובכל נפשך ובכל מאודך' (דברים ו ה). ובא הקב"ה
להודיע לאברהם, שאף שאהבתו ליצחק בנו היא
אצלו בכל הדרגות הללו, אף על פי כן חפץ ה'
שיקריבהו לו לעולה, שבכך יגלה אברהם אבינו
את אהבתו לבורא בכל שלושת הבחינות.

האהבה 'בכל לב', כי אין לך דבר שחביב בלב
האדם כאהבת הבנים, וזה נרמז במה שאומר לו
ה' 'את בנך'.

האהבה 'בכל נפש', כי מכיון שאין לו עוד בן
מלבד יצחק הרי הוא הנפש, כי מי שאין לו בנים
חשוב כמת (נדרים סד), וזה נרמז במה שאומר
לו ה' 'את יחידך'.

והאהבה 'בכל מאוד', שהיא אהבת הממון
והקניינים של האדם, כי את יצחק אהב יותר
מכל קנייניו, וכל קניינו נכגדו אין, וזה נרמז במה
שאוامر לו ה' 'אשר אהבת', ואף על פי כן 'העלהו
לי לעולה'.

זהו אם כן גודל הנסיון של העקדה, מסירת
האהוב מכל לבוא ברוב אהבה אליו.

אהבה שאינה מתחלקת

בן היה לו למרן 'החפץ חיים' זיע"א אברהם
שמו, עוד בהיותו צעיר מאד ניכר בו כשרונותיו
העילויים המצויינים, גדולים השתאו לנוכח
הבנתו העמוקה ומהירות תפיסתו ולנוכח
חריפותו ועומק הגיונו. כח זכרוננו וריכוז
מחשבתו היו מפליאים, דרכו בלימוד דומה היה
לשל הראשונים, ביחוד ניתנה גאונותו להבחין
בשעה שהיה מתעמק בסוגיא קשה שבש"ס, כי
בהרחבה נדירה ובחדירה לעומק במידה בלתי
מצויה היה מבהיר את תוכנו ועומקו של כל
ענין.

לדאבון הלב, נפטר בן יקר זה בגיל צעיר ביותר,
כבן עשרים ושלוש שנים בלבד, ולא זכה העולם
ליהנות מאורו.

היה זה ביום שבת קודש כ' בכסלו תרנ"ב, והאב
הגדול, מרן 'החפץ חיים' נעדר מביתו באותה
השבת. בצאת השבת קיבל 'החפץ חיים' מברק
שישוב מיד לביתו, הוא יצא מיד לדרך והגיע
לראדן ביום המחרת.

ומסופר ('החפץ חיים' - חייו ופעלו' ח"א עמ' רמח),
כי משיירד מן העגלה, הבחין בקהל החוזר מבית
העלמין...

הכל היו שבורים ורצוצים, אך 'החפץ חיים' נכנס
במתינות לתוך ביתו והתיישב שבעה, דמעה לא
נראתה על פניו ואנחה לא נשמעה מפיו.

'לעולם' - אמר - 'אבד גאון גדול! בהיותו אך
בן שש עשרה, כבר חידש חידושי תורה כאחד

אחר כך פנה הרבי ואמר: "ראו כמה גדולה כוחה
של מצוה אפילו של איש פשוט בישראל, פחות
שבפחותים!"

שהרי המשרת הזה שקל בעיניו לא להניח תפילין
כלל, מסתמא גם אינו מניח אותם בכוונה הראויה
ובגוף נקי, וגם התפילין והבתים והרצועות אינם
כשרים כל כך אצלו, ועם כל זאת הכרתי בפניו
שחסר לו המצוה של תפילין..."

—♦—

בספרו 'רמתיים צופים' (פד:) כתב הרב הקדוש
רבי שמואל משינאווא זיע"א, את ששמע מרבו
הרב הקדוש רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א,
כי בעודו בחור נקלע פעם בדרכו לעיר לינסק,
בה כיהן כרב העיר הרב הקדוש רבי מנחם מנדל
מלינסק זיע"א, חתן הגאון הקדוש רבי יצחק
הורוויץ מהמבורג, ואבי הרב הקדוש רבי נפתלי
מרופשיץ זיע"א.

עלה רבי בונים למעונו של הרב לבקרו ולשוחח
עמו בלימוד, והנה כאשר הרים רבי מנדל את
עיניו והסתכל בפניו, נשא חן בעיניו, וביקש
ממנו שישבות בשבת במעונו ויהיה מאוכלי
שולחנו.

היה זה דבר פלא, כי היה רבי מנחם מנדל איש
קדוש ונורא מאוד, ודרכו היתה לאכול לבדו
בשבת קודש, ומעולם לא הסב יחד עמו שום
אורח, מדוע כאן שינה ממנהגו? אין זאת אלא
שראה בפני הרבי ר' בונם את גודל קדושת
נשמתו.

מסופר עוד על כוח ראייתו של רבי מנחם מנדל,
שכאשר באו אצלו שני האחים הקדושים, הרב
הקדוש רבי אלימלך מליזענסק והרב הקדוש
רבי זושא מאניפולי זכותם תגם עלינו, בעודם
תחת מעטה ההסתר שעטו על עצמם כעניים
בפתח לבקש נדבה, הביט בפניהם ותיכף ומיד
אמר להם את שמם ומעשיהם, כי הכיר בפניהם
את גודל קדושתם.

כשהיה הגאון רבי יוסף תאומים זיע"א בעל 'פרי
מגדים', אצל רבי מנדל והראה לו את ספרו, קנה
ממנו את הספר, ובירכו שספרו יתקבל בכל
תפוצות ישראל.

והסביר רבי מנדל כי הכיר בפניו שהוא לומד
תורה לשמה.

—♦—

היה זה בעת שמחת אירסי הגאון ר' בצלאל
חיים, בן הגאון הצדיק רבי מאיר מארים רבה
של קובריין ובעל ספר 'הינר' על תלמוד ירושלמי
זיע"א, עם בתו של אחד מחשובי חסידי נשכיו.

כמנהג חסידים, הופיעו ובאו הצדדים במעונו
של הרב הקדוש רבי יצחק מנשכין זיע"א, אשר
מלבד היותו רבו של המחנות - היה מזקני
האדמו"רים ונודע כקדוש ונשגב וכרב הדומה
למלאך, על מנת לערוך את שמחת התנאים
אצלו ולכבדו בקריאת שטר התנאים.

החל הרבי להקריא את שטר התנאים, מילה אחר
מילה כמונה מעות ובקול רם וברור. כשהגיע
לשמו של המחנות רבי מאיר מארים, נתקל
בתואר שנכתב בסמוך לשמו: 'הגאון הצדיק'.

הפסיק הרבי מקריאתו ועצר לרגע.

עשה הרבי אתחלתא קלה, הסיר מעל פניו את
משקפיו וניקה אותם היטב באמצעות ממחטה
עד שהיו הזוגיות צלולות ביותר, ולאחר מכן
חבשן שוב על עיניו ושלה מבט חודר לכיוונו

"ויהי כהוציאם אתם החוצה ויאמר המלט על
נפשך אל תביט אחריו ואל תעמד בכל הכפר
ההרה המלט פן תספה" (יט, יז).

צדיקים קדושי עליון, בעלי הבטה רוחנית
ואבחנה עליונה, מעידים כי על פניו של אדם
ניכר הרושם של כל מצוה שזכה לקיים, או
לחילופין לא-עלינו רושם העבירות בהן חטא.
כך ידוע אודות מרן 'האריז"ל, אשר נהג להחיות
לבאים לפניו על פניהם, לציין בפניהם מהו
הרושם החקוק בפניהם בזו העת, ומה עליהם
לתקן בהתאם לכך.

לנקודה מופלאה זו של הכרת פניו של אדם
והשתקפות דרגתו הרוחנית בפניו כפי מעשיו
והנהגותיו, מתייחס רבינו האור החיים הקדוש
זיע"א בפרשתנו, ועל פי זה הוא מבאר בטוב
טעם מדוע נצטוו לוט שלא להביט לאחר
בהימלטו מסדום.

זאת משום שמעלתו הרוחנית של לוט, כידוע,
לא היתה מן המשפורות. אי לכך, במידה
ויחזיר פניו לצד סדום בעת הפיכתה - יכירו
המשחיתים בפניו ויבחינו כי הוא למעשה אינו
ראוי להצלה, וכי כל הצלתו אינה אלא משום
קרבנו לאברהם אבינו ובזכותו, וכך יוכרחו
לפעול לרעתו ולכוללו בגזירה. לכך ציוו עליו
המלאכים לבל יהיו להפנות ראשו לאחור, שמה
יבולע לו.

וזו לשון קדשו המפעימה של רבנו: "לִצַּד פִּי
הַכֶּרֶת פְּנֵי הָאָדָם תַּעֲנֶה בּוֹ מֶה פֶּעַל, לִזֶּה לֹא יִחְזֹר
פָּנָיו לְמֹל הָעִיר, כִּי שֵׁם הַמִּשְׁחִיתִים, וַיִּכְרֹו בּוֹ
סִימָן הַתַּעֲוֵב, וְאֵין לוֹ זְכוּת לְהַנָּחֵל מֵהֶם."

עוד ממשיך רבנו ומציין כי אכן, לאשת לוט
שלא הקפידה על כך - עלה הדבר בחייה. רושם
עוונותיה אשר חקוק היה בפניה ניכר למשחיתים,
והיא נפגעה במלוא חומרת הדין, וכך מסיים האור
החיים: "וַיֵּצֵא וְלִמַּד מֶה עֲלָתָה לְאַשְׁתּוֹ."

הצדיקים מכירים בפנים

מסופר ('עבודת הלוים - אור הגנוז' עמוד נו), שפעם
שלח אחד מחסידיו של הרב הקדוש רבי מנחם
נחום מטשערנוביל זיע"א, בעל 'מאור עינים',
יין ישן ומשובח לרבו באמצעות משרתו, אותו
משרת היה יהודי פשוט, בור ועם הארץ, אך ירא
שמים.

שאל הרבי את המשרת "האם הנחת תפילין
היום?", ומשזה ענה בשלילה. שאל אותו הרבי:
"מדוע?"

השיבו המשרת: "מנהגי מדי יום לקום בבוקר
השכם ותיכף להתפלל, והיום איחרתי לקום,
והייתי צריך למהר לעשות את תפקידי הרבים
בבית ולא הייתי יכול להתפלל, ואחרי עבודה
מאומצת כבר נחלשתי והייתי מוכרח להכניס
דבר מאכל לפי."

"נו, ומדוע לא נעמדת להתפלל אחרי כן?" שאלו
הרבי.

"אחרי האוכל?" תמה המשרת, "הרי אסור
לאכול לפני התפילה, ומכיון שכבר אכלתי הרי
ודאי שאין מן הראוי שאתפלל, ומטעם זה גם לא
הנחתי תפילין."

העמידו הרבי על טעותו, והסביר לו לפי רמת
הבנתו התמימה, שאמנם בוודאי לכתחילה
אסור לאכול קודם התפילה, אבל אם אירע וכבר
אכל, היה עליו להתפלל ולהניח תפילין אחרי
האכילה.

פניני אור החיים

המשך מעמוד א'

כי נביא הוא. אברהם הוא צדיק גדול. ולכן, **ויתפלל בעדך**, כשהוא יתפלל בעדך, **והיה**, תתקבל תפילתו ותנצל.

הנני מוכן ומזומן

ויאמר אליו אברהם, ויאמר הנני.

מה אמר לו השם יתברך בתחילה כשקרא לו אברהם, ומדוע לא אמר לו מיד את הציווי.

מבאר האור החיים הקדוש: זה חלק מהנסיון, לראות כיצד הוא מתייבב.

כשהקדוש ברוך הוא קורא לו **אברהם** ולא אומר לו מיד את הציווי, אברהם אבינו מבין שכאן הולכת להיות דרישה לא פשוטה. ומה הוא עושה -

ממהר ואומר: **הנני!**

אני מתייבב. הריני מוכן לכל מה שתאמר אלי!

זה השלב הראשון בעמידה בניסיון, להחליט שעושים את ציווי ה', יהיה אשר יהיה.

והוא עמד בניסיון בגבורה אמיתית, וזכה לו ולזרעו אחרי.

להבורא יתברך ויתעלה.

כשסיפר החסיד המופלג רבי הירשלי' איטשע' שני סיפורים אלו לפני הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין זצ"ל, רבה של לבוב ובעל **ישועות יעקב**, אמר כי מיום שנפטר על פניו בנו יחידו הגאון רבי מרדכי זאב זצ"ל, שהיה מעותד לגדולות, לא מצא נוחם לנפשו עד ששמע כיצד קיבל הצדיק מרימנוב את פטירת ילדיו, ותמיד היה מפליא את קדושת הצדיק הקדוש מרימנוב.

וסיפר בנו של רבי צבי הירש, הרב הקדוש רבי יוסף הכהן מרימנוב זי"ע, אודות החסיד המופלג רבי חיים זאב מלינסק, שפעם בעת ששבת בצל קורתו של הרב הקדוש רבי משה מסאווראן זי"ע, נפטר בנו יחידו של הצדיק, ומרוב צער לא התנחם עליו בשום אופן.

לפתע פנה הצדיק מסאווראן לרבי חיים זאב, ושאלו האם יש בפולין צדיק אחד ושמו רבי צבי הכהן, ומה היא דרכו בקודש.

וסיפר שכעת שאלוהו משמים מדוע אינו לוקח מוסר לעצמו כיצד לנהוג מהרב הקדוש רבי צבי הכהן שנפטרה על פניו בתו שהיתה הילד השמונה-עשר במספר שמת בחייו, ועל אף זאת, בכל השבת שבתוך ימי האבל היה מזמר ומרקד בילכה דודי' כמי שהולך למאורע משמח ביותר.

לעשות מאומה, לכל הפחות הוא פותח ספר תהילים ושופך שם את לחשו וצקון לבו, ומתפלל לה' יתברך שיבטל את הגזירה.

ואילו כאן אצל אברהם אבינו כשאמר לו הקדוש ברוך הוא **קח נא את בנוך את יחידך אשר אהבת את יצחק, ולך לך אל ארץ המוריה, והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך**, עם כל אהבתו של אברהם אבינו ליצחק בנו יחידו, לא מצינו שאמר **אפילו קפיטל תהילים אחד לבטל הגזירה**, אלא בשמחה רבה השכים לקיים את מצות הבורא, כי זוהי גזירתו ואין להרהר אחריה, וזוהי שהנסיון היה לאברהם אבינו שעמד בזה במלוא עוז וגבורה.

כששמע זאת האדמו"ר מנדבורנה, נענה בהתרגשות: **"ספינקער רבי, אנחנו יושבים כאן כבר כמה ימים, ועברו כאן ציבור רב של יהודים רבנים ואדמו"רים לנחם אותנו, אך דברי ניחומים כמו ששמענו עכשיו לא שמענו מאף אחד!"**

באלו פנים היינו באים??

שמונה-עשר ילדים היו לו לרב הקדוש רבי צבי הירש הכהן מרימנוב זי"ע, ועד עתה נפטרו על פניו שבעה עשר מהם, רחמנא-ליצלן.

כעת, חלתה בתו הצדקת, אשת הרב הקדוש רבי אריה ליבוש קאנער זצ"ל, ונפלה למשכב.

תחושתו של הצדיק למראה בתו היחידה השוכבת על ערש-דוי ונוטה למות, בלתי ניתנת לתיאור, אבל למרות המצב, כשהגיע ליל שבת קודש התפלל הרבי בשמחה הצחק ובריקודים בילכה דודי' כדרכו בקודש, ובסעודת ליל השבת, כאשר היה מסב על שולחנו הטהור בהתלהבות גדולה ובשמחה יתרה, באה לפניו כלתו של רבו, הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מרימנוב, וצעקה בפניו בבכייה גדולה ובקול מר, כי בתו היחידה גוססת ומצבה קשה.

סיפרו זקני החסידים (בארות המים, ספורי קודש יד-טו): כששמע זאת הרבי סמך פניו על ידו כעין נפילת אפים רגעים מספר, ואחרי כן פתח את פיו הקדוש ואמר: **"כתוב ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר"** (דברים ג כג). משה רבינו, עליו השלום, התחנן אל ה' וביקש שגם כשתהיה עת צרה חלילה ובעתה - **"בעת ההיא"** מלשון בעתה, יוכל להיות בבחינת **"לאמור"**, כלומר, ישאר במקומו ובמצבו בחזק אמונתו ובטחונו בה', ויוכל לדבר לפני הקדוש ברוך הוא.

ואומר גם אנכי לקדוש ברוך הוא: **הלא בידך נפש כל חי, בכל עת ובכל שעה, מה אכפת לך כי יתעכב עוד הדבר ותשאר בתי בחיים ביום השבת כדי שלא תבטל אותי משמחת השבת קודש?!"**

והיה יושב וגומר סעודתו ברינה וצהלה, ולא היה נראה עליו שום שמץ עצבות. ונשארה בתו בחיים עד יום שני בשבוע.

מעשה נורא שכזה אירע גם זמן מה קודם לכן, כאשר נפטר בנו של רבי צבי הירש, וכאשר באה השבת לא נראתה על פניו של הצדיק עצבות כלל, אלא היה משורר בילכה דודי' בצהלה ובחדווה יתרה, עוד יותר מבכל שבת, כמי שהולך לשמחת נשואין.

כאשר ראה זאת חתנו רבי אריה לייבוש, לא התאפק ושאל: **"כיצד יתכן שתפלת מורי חותני עבור רבבות אלפי ישראל הבאים לחלות פניו על חוליהם מתקבלת ברצון, ומתרפאים כל החולים, ורק על צאצאיו שלו איננו מפיל תחנה להקימם מחליים ולהצילם ממוות?"** הסביר לו הרבי, כי פעמים גם מניעת התפילה היא מעבודת השם.

"מדוע לא יקשה בעיניך על אברהם אבינו, עליו השלום, שלא ביקש מאת הבורא שלא ידרוש מאתו את עקידת בנו יחידו? הרי היתה תפילתו מתקבלת ברצון..." המשיך הצדיק להסביר לחתנו.

"גם אתה מבין, שלו היה כך, באלו פנים היינו באים?!" זה אלפי שנים באים אנו בתחינה **"עקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"**, ולולא זאת לא היתה לנו תקומה בגלות, וזו היא עבודת הצדיקים אשר יעבדו בזה

הגדולים. וסיים: **"ה' נתן וה' לקח, יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, עתה ידעתי כי יהודי אני."**

מיד הוסיף וסיפר את המעשה המובא בספר **תולדות אדם** (פס"ט): **בתקופת האינקוויזיציה בספרד שחטו הרשעים צמאי הדם לעיני אם צדקנית את שני ילדיה האהובים והיקרים. נשאה אז אשת החלי את עיניה למרום, ובלב מחושל לחשה תפילה: רבונו של עולם, אמנם מעולם אהבתיך, אך כל עוד היו לי ילדי היקרים והחביבים היה לבי חלוק לשנים, עוד נתבצר שם מקום לאהבה גם אותם, ואילו עתה לאחר שילדי כבר אינם, הפך לבי כולו קן לאהבתי הלוהטת אותך, עתה אוכל לקיים באמת מצוה זו של 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך'.**

משהיים **ה'חפץ חיים** את הסיפור הכריז בהתלהבות: **"רבונו של עולם את האהבה שאהבתי עד עתה את בני, הריני מוסר מעתה לך!"**

מסירות נפש בלי שום פקפוק

עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אֵתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֶךְ אֶת יִחִידְךָ מִפְּנֵי (בראשית כב יב).

מפורסמת היא קושיית העולם, הרי כל יהודי ואף הפשוט ביותר, היה רץ תיכף ומיד לעשות רצון הבורא יתברך לעקוד את בנו, אם היה שומע זאת מפי הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, ואם כן, מהו גודל השבח שנשתבח בו אברהם אבינו עליו השלום בעמידתו בניסיון העקידה?

הרבה תירוצים וביאורים נאמרו על קושיא זו, ורבינו האור החיים הקדוש זי"ע א"י יישוב באופן הבא בלשונו הזהב: **וגודל הנסיון מופלא הוא, שאברהם אחר כמה הרפתקי שקדמו לו עד שנפקד, ואחר כמה הבטחות מה' כי ביצחק יקרא זרעו, הוא אומר לו שיקריבהו ולא הרהר בלבו.**

כלומר, גודל עמידתו של אברהם אבינו בניסיון העקידה היה, שעל אף הקושי העצום בעקידת בנו יחידו שנולד לו אחרי שנות ציפיה רבות כל כך, ולמרות שהובטח לו שממנו יצא העם אשר בחר בו ה', הוזרז תיכף ומיד לקיים את המצוה בלא שום פקפוק, לא רק בלית ברירה וכמי שכפאו שד, ולא עלתה בלבו אפילו מחשבה דקה מן הדקה של ספק, שמא יוכל לבקש פטור ממצוה קשה זו. וכעין זה כתב רבינו גם בהמשך (פסוק ב) על ציווי ה' **"קח נא: פירוש, תיכף ומיד בלא שאלת זמן"**. כלומר, המילה **"נא"** משמעותה **"עתה"**, שהציווי היה לקיים זאת תיכף ומיד. ממשיך רבינו ואומר: **ואף זה מן הנסיון, שלא ישאל ממנו זמן. כמעשה בת יפתח (שופטים יא ל-מ) שרצה אביה להעלותה עולה ושאל ממנו ב' חדשים.** דהיינו, שהבורא יתברך רצה לבחון את אברהם אם יבקש ממנו זמן לשקול זאת בדעתו, וזה היה קושי הנסיון אם יעשה זאת בלי שום שהייה ועיכוב, ובלא לשקול זאת במאזני שכלו כלל וכעבדא קמיה מאריה. ואכן, אברהם אבינו עמד בניסיון ומיהר לקיים את הציווי תיכף ומיד, וזהו השבח הגדול של נסיון העקידה.

לא אמר תהלים

בחודש כסלו התשל"ב, שכל הרב הקדוש רבי חיים מרדכי מנדבורנה זי"ע בעל **"דבר חיים"** את בתו, הרבנית מקרעטשניף עליה השלום, אלמנתו של הרב הקדוש רבי דוד משה מקרעטשניף זי"ע.

סיפרו חסידי קרעטשניף (שי"ח יעקב יוסף), כי באחד מימי יבקש ממנו זמן לשקול זאת בדעתו, וזה היה קושי מספינקא זי"ע לנחמו, ואמר לו את הדברים דלהלן:

"עקידת יצחק" היא נסיון אחד מתוך עשרה נסיונות שניסה הקב"ה את אברהם אבינו ע"ה, כפי שאומרת המשנה במסכת אבות (פ"ה מ"ג), וכבר הקשו הרבה מן המפרשים מדוע העקידה של יצחק נקראת נסיון של אברהם אבינו, והלא את יצחק היו צריכים להעלות לעולה, ואם כן הנסיון הוא שלו.

המשיך האדמו"ר מספינקא ואמר: אפשר לבאר, כי דרך העולם הוא, כששומע אדם חס ושלום איזה גזירה או צרה שקרתה אצל בנו, הוא פועל ככל יכולתו בכל מיני פעולות לבטל ממנו את הגזירה, וכשאין לאל ידו

מתיבתא אור החיים

שאינן כוונת התורה לייחס ולקרוא לישמעאל 'בן אברהם', והטעם שנאמר 'וילך עשיו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם', יש לבאר על פי דברי רבינו שם (להלן כח ט), שבא לומר שהטעם שלקח עשיו אשה מבנות ישמעאל, הוא מפני שחשש שאם יקח מבנות כנען הארור לא יתקיימו בו ברכות אביו, ולכן לקח מבנות ישמעאל, שהוא בן אברהם שזרעו ברוך, ולפי זה אין הכוונה לייחס את ישמעאל לאברהם, אלא רק לפרש טעמו של עשיו שלקח מבנות ישמעאל, וכן מה שנאמר (להלן כה יב) 'אלה תולדות ישמעאל בן אברהם', אינו בא לייחס את ישמעאל לאברהם, אלא כפי שביאר בבאר מים חיים (שם), בא ליתן טעם לכך שהוליד הרבה נשיאים ונתרבה זרעו, שהוא משום הבטחת הקב"ה לאברהם (לעיל כא ג) 'וגם את בן האמה לגוי אשימנו', והוסיף הכתוב ואמר 'אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם', ללמדנו שמתייחס להגר ולא לאברהם.

ד. בספר **רחמיך הרבים** (לקט פנינים לעיל יז ה) תירץ, שאין כוונת רבינו לישמעאל עצמו, שהוא ודאי נקרא 'בן אברהם' כמו שמצינו בתורה כמה פעמים, אלא כוונתו לזרעו של ישמעאל, שאינו מתייחס אחר אברהם, ודקדק כן בלשון רבינו שכתב 'וה' אמר כי ביצחק יקרא לך זרע', הרי שעיקר הקפידה היא על הזרע, שרק זרעו של יצחק מתייחס אחר אברהם.

שהיו לו שני בנים, האחד צדיק וטוב, והשני רע ורשע שמרד בו, שכאשר מדבר על אודות בנו סתם, כוונתו לבנו הטוב, אולם כאשר נשאל על בנו המורד בן מי הוא, מוכרח להודות שאכן הוא בנו. ומשום כך כשהוזכר ישמעאל בשמו נכתב שהוא 'בן אברהם', אבל כשהוזכר 'בן אברהם' בסתם, הכוונה היא ליצחק.

ב. בזכרון לחיים תירץ את הקושיא מהכתוב (להלן כה יב) 'ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם', שלכן הוסיף ואמר 'אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם', ללמדנו שישמעאל הוא בן שפחה, ואינו 'בן אברהם' סתם.

ג. באפרקסתא דעניא (שו"ת ח"ד סי' סד) תירץ,

כתב רבינו באור החיים (כא ב) ותהר ותלד שרה לאברהם בן. אמר ותהר יתבאר על דרך אומרים ז"ל (ב"ר פנ"ג) בית מטרון לא היה לה, לזה מודיע כי היה נס גם בהריון. ואומרו לאברהם רמז בן זה לאברהם ולא ישמעאל לאברהם כי לא יקרא שמו בן אברהם דכתיב (כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע. והגם שמצינו שאמר הכתוב (טז טו) ותלד הגר לאברהם בן, שם נקרא שמו אברם אבל אחר שנעקר שם אברם שלא יזכר עוד שם זה עליו אלא אברהם ישמעאל אין לו ליקרא בן אברהם. ואולי כי לזה הקורא לאברהם אברם עובר בעשה (ברכות יג) טעם הקפדתו יתברך כי כשיקרא לו אברם מיחס אליו 'ישמעאל לבן וה' אמר כי ביצחק יקרא לך זרע ואין זה אלא כשיעקר שם אברם, וטעם זה אינו ביעקב לזה הגם שנקרא ישראל אין קפידא שיקרא יעקב.

ומבואר מדברי רבינו, שמאז שהשתנה שם אברם לאברהם, לא נקרא עוד ישמעאל 'בן אברהם'. והקשו המפרשים, שהרי מצינו כמה פעמים שהכתוב קורא לישמעאל 'בן אברהם', כגון 'ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם' (להלן כה יב), 'מחלת בת ישמעאל בן אברהם' (להלן כח ט), ובישוב דברי רבינו מצינו כמה אופנים:

א. יש שביארו שכוונת רבינו שלא נקרא ישמעאל 'בן אברהם' סתם, אלא הוזכר בשמו 'ישמעאל בן אברהם', מה שאין כן יצחק שהוזכר כבנו סתם, ובאור בהיר הוסיף לבאר על דרך משל, לאדם

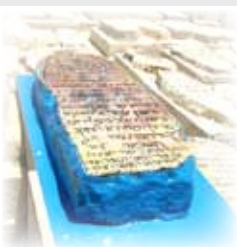
גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

בזכות לימוד "אור החיים" - זרק את הכלי הטמא מרשותו

בין השורות של ספר "אמרות טהורות" מסתתר סיפור מעורר השראה, בו אחד מהנוכחים שהאזין לדבריו של האדמו"ר, אשר שיתף בתובנותיו על דברי חמיו, האדמו"ר מסקווירא זצ"ל, וזה לשינוי פנימי עמוק. האדמו"ר תיאר את כוחו של ספר "אור החיים הקדוש", שהשפעתו איננה רק בתוכן הלימוד, אלא במדרגת קדושה שהוא משפיע על הלומד, עד שהוא מבין בעצמו את הצורך להשליך את כל מה שנוגע לטמאה - כלים, מחשבות, או השפעות רעות - מבלי שיאמרו לו דבר. דומה כי השפעת הספר חודרת לנפש, מרוממת אותה ומובילה אותה בדרכים של טהרה והארה.

הסיפור שמסופר, הוא של אדם ששמע את דברי האדמו"ר, ולאחר מכן החל לקבוע לימוד קבוע בספר "אור החיים הקדוש". לא עברו ימים רבים, והאדם הזה מצא את עצמו עומד בקיום מצוות ברמה חדשה, בין השאר, קיים את מצוות ביעור חמץ, פעולה שמסמלת את היכולת להפרד מהישן, מהלא טהור, ולהיות פתוח לחדש ולטהור.

העוצמה שבספר "אור החיים הקדוש" אינה רק בתובנותיו הרוחניות המעמיקות, אלא בכוחה הבלתי מורגש להדריך את האדם לעשייה המתקנת אותו מבפנים. לא צריך להנחות אותו במילים או בהוראות ישירות. ספר זה פועל על הלב, מורה לו את הדרך ומנחה אותו להשליך מכלי טמא. הוא מוביל את האדם למקום של תיקון פנימי, שולי יותר לעיתים, אך לא פחות חשוב - תיקון שמתחיל בשקט, בלב פנימה.

סיפור נוסף שמסופר הוא על רבי חיים דוד דוקטור, אדם שהיה רחוק מהשיטה של שלומי אמונה ישראל. הרה"ק רבי דוד מלעלוב, שביקש תיקונו, הביאו לפני הרה"ק מלובלין זצ"ל, ושם קרה השינוי הגדול - רבי חיים דוד הפך לעובד ה' אמיתי ובלתי נלאה. כשנפגש עם התפארת שלמה בסוף ימיו, כשראה אותו שוכב על ארץ, בוכה בייגון גדול, הבין התפארת שלמה כי הוא בוכה על השנים בהן לא הלך בדרך האמת. אך רבי חיים דוד דוקטור, שהיה מושרש בלימוד "אור החיים הקדוש", השיב לו בביטחון מלא: "אל תאמר כך, איני מוותר על יום אחד מהימים הראשונים. בזכות לימוד "אור החיים" בעל פה, כל עוונותי הפכו לזכויות".

סיפור זה מעורר את הלב בהבנת העומק שבחיבור לשיעור תורה אמיתי, כזה שמפנה את הדרך בכל תחום, ומביא את האדם למקום של שלמות פנימית וקדושה. כך גם האדמו"ר מרחמסטריווקא זצ"ל, שהסביר כי בזמנו, שבו לא תמיד יש ביכולתו לעסוק בתעניות וסיוגים כדי לתקן את חטאות הנעורים, יש דרך נפלאה לתקן את הנפש - על ידי התחזקות בלימוד "אור החיים הקדוש". לימוד זה זוכה לזכך את הנפש ולהביא לרמה רוחנית גבוהה, כפי שמסופר בשם הרה"ק מרוז'ין, שלימוד הלשון של הזוהר מסוגל להכשיר את הנשמה. ובזמן שהרה"ק מהוסיאטין היה פותח את שולחנו - לא היה עושה זאת לפני שסיים את לימוד "אור החיים" על הפרשה.

העוצמה הפנימית שבספר "אור החיים הקדוש" לא רק עיצבה את החיים של כל אחד מהשומעים את דבריו, אלא גם הניעה אותם לשינוי אמיתי. כל חטא, כל מכשול, נהפך לזכות, והאדם מרגיש כי כל צעד שהוא עושה הוא צעד לקראת קדושה. ספר זה שינה את פני הדור, והוא עומד כסמל לקדושה פנימית, שופעת שפע רוחני לכל יהודי באשר הוא.

מחוברים לחיים
לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 03-617-1077

